

F

ără îndoială, pe textul unei mari tragedii antice, de milenii adînc răscolitoare pentru omenire, nu-ți poți îngădui să faci un oarecare experiment de montare scenică. În același timp, nu poți să te rezumi la o simplă încercare de reconstituire arheo-muzeistică.

Oedip nu este numai o piesă, una din multele piese mari din patrimoniul universal, ci a căpătat putere de simbol al unei întregi culturi pe care se sprijină gîndirea și simțirea lumii ce i-a urmat. De aceea, nu tragicul luat în sine trebuie căutat azi, cînd încercăm s-o readucem pe scenă. Cele mai bine de două milenii — ce ne despart de vremea cînd atenianul, cetățean crescut în spirit democratic și educat în disciplinarea gustului, în urmărirea frumosului, vibra la desfășurarea plina de tragism — au așternut patina peste suferința imensă și purificatoare a lui Oedip. Emoționantă azi a rămas — asemenea unui templu pe care-l admirăm în frumusețea și armonia liniei lui, în desăvîrșirea sa ca operă a gîndirii — construcția dramatică ce are la temelie nobila cauză a luptei pentru adevăr.

Teatrul Național din Budapesta ne-a oferit un spectacol cu sus-amintita tragedie a lui Sofocle, în montarea lui Marton Endre, într-o distribuție de prima mîna, cu decorurile lui Varga Mátyás.

Un spectacol surprinzător în primul rînd prin omogenitate, prin linia sobră și stilizată ce s-a dat imaginii scenice. Ideea de bază a montării a fost firește cea de care pomeneam mai sus. Slujirea ei — căutînd s-o preia, obligată de text și de modalitatea de teatru în care se cere el valorificat — a urmărit o anume simetrie și rigiditate în conturarea momentelor, situațiilor și caracterelor. Totul a căpătat sensul unei ample arii recitative, înălțătoare prin linia ei nobilă, emoționantă prin arta sa (mai puțin poate prin ceea ce ar fi avut de sugerat pe plan afectiv momentele dramatice și trăirile eroilor piesei) Oedip.

Básti Lajos (Oedip) și Bitskey Tibor (Creon)

regele Tebei (Básti Lajos), ni s-a înfățișat ca un caracter modelat cu mult meșteșug, parcă în marmură. Corifeul (Major Tamas) a avut darul să transmită căldura și rezonanța sufletească a unui om de azi, actorul conferind parcă personajului o calitate de raisonneur modern.

Distribuția Teatrului Național din Budapesta a cuprins actori ca Tökés Anna, care, urmînd de asemenea o linie de mare simplitate, n-a omis, în același timp, să păstreze o seamă de aspecte foarte umane ale Jocastei, soția regelui Tebei. Bihari József, păstrînd și el o linie de vibrație foarte omenească, ne-a redat chipul Păstorului, de o deosebită funcție tragică în piesă. Profetul Tiresias, în interpretarea lui Balázs Samu, vestitoarea Kohut Magda, preotul lui Zeus, Gellay Kornél, ca și Creon-Bitskey Tibor și, în sfîrșit, corul bătrînilor tebani au adus o contribuție bine determinată în acest spectacol.

Montînd tragedia *Oedip*, slujită de actori de frunte, Teatrul Național din Budapesta a dovedit cu prisosință posibilitățile colectivului artistic cu o tradiție veche de 125 de ani.

M. AL.

P

iesa din dramaturgia maghiară contemporană pe care Naționalul din Budapesta a jucat-o la noi atacă problema intelectualului din unghiul celui mai dramatic eveniment petrecut în istoria recentă a Ungariei: contrarevoluția.

Spectacolul, regizat de Upor Tibor, poate fi caracterizat, fără șovăire, drept un spectacol „de actori”: o distribuție solidă, în care aproape toate rolurile au revenit artiștilor emeriți și ai poporului, un decor cît se poate de tradițional (cu plafon, cum nu mai văzusem de mult), nici o dovadă a vreunei strădanii de originalitate regizorală. Se poate alcătui o listă destul de lungă de nume ale interpreților care și-au reconfirmat aici capacitatea și frumoasa pregătire profesională: Básti Lajos, în rolul scriitorului, jucînd reținut, nuanțat, fără efecte exagerate; din nou Bessenyei Ferenc, în rolul secretarului de partid, întruchipînd cu inteligență și vigoare pe omul simplu, pătruns de înalte răspunderi față de societate; Somogy Erzsí (Bătrîna mătușă), una dintre acele actrițe comice care stăpînesc sala prin firescul jocului lor; Major Tamas (Formin), izbutind să creioneze, în două scurte apariții, un caracter și o situație dramatică. Din nou, ansamblul și-a dovedit omogenitatea, convingîndu-ne că am asistat la rezultatele unei munci controlate cu severă autoexigență.

Această autoexigență se confirmă, de altfel, și prin alegerea pieselor reprezentate: *Oedip-Rege*, *Viața lui Galileo Galilei* — două piese din cel mai mare repertoriu universal, dacă se poate spune astfel — și *Cer întunecat*, o lucrare dramatică inspirată din problematica de primă însemnătate a vieții maghiare, definesc un repertoriu de ținută, în deplină concordanță cu profilul primei scene a unei țări.

A. M. N.

